

Hoe is het gesteld met de onkruidkennis van veehouders?

Gebrekkig, roepen specialisten in koor. Veel veehouders lukt het wel om in grasland de belangrijkste onkruiden te onderscheiden, maar de kennis over onkruiden in maïsland hapert.

Hanenpoot, haagwinde en melganzevoet. De namen van deze onkruiden klinken veel veehouders vertrouwd in de oren, maar herkennen ze de planten ook op het veld? Lang niet allemaal, weet Gerard Verstappen, senior-adviseur bedrijfsmanagement bij DLV Rundvee Advies. 'Op gemengde bedrijven gaat het meestal wel goed. Die hebben een akkerbouwpoort erbij, spuiten zelf en weten prima wat ze doen. Op de gespecialiseerde melkveebedrijven levert het herkennen van onkruiden veel meer problemen op.'

Zijn DLV-collega Joop Rensen, adviseur melkveehouderij, herkent dit probleem. 'Zeker in de maïs komt het nogal eens voor dat veehouders ernaast zitten. Als de onkruiden tot grote planten zijn uitgegroeid lukt het herkennen nog wel. Als de plantjes nog klein zijn lukt het ze lang niet zo goed, terwijl je juist op dat moment het onkruid moet bestrijden.'

In Vlaanderen is de situatie niet veel anders, meent Geert Haesaert, hoogleraar Plantenteelt aan de Hogeschool Gent. 'De meeste veehouders laten het spuiten over aan loonspuiters. Ze kennen noch de onkruiden noch de middelen. Dat maakt het moeilijk om het bijpassende product en de juiste dosering te bepalen.'

Verbaasd zijn de onkruidspecialisten niet over de beperkte onkruidkennis van Nederlandse en Vlaamse melkveehouders. 'Bij veehouders staat het dier centraal. De kennis verlegt zich van breed naar specifiek', stelt Verstappen. Hij krijgt bijval van Rommie van der Weide, onkruidonderzoekster bij het praktijkonderzoek plant en omgeving (PPO-WUR) in Lelystad. 'De expertise van melkveehouders richt zich in eerste instantie op het dier. Dat is al een kennismaatschappij op zich met onderdelen als voeding, gezondheid en huisvesting. Op open dagen op proefbedrijven nemen we wel eens

Gierstgrassen veroorzaken in Vlaanderen meeste problemen

Gierstgrassen, melganzevoet en zwarte nachtschade. Van die onkruidsoorten ondervinden de Vlaamse maïstelers de meeste hinder. Dat blijkt uit een enquête die het Landbouwcentrum voor Voedergewassen in 2000 hield onder circa 700 maïstelers. De helft van de bedrijven had problemen met gierstgrassen, waaronder hanenpoot, bloedgierst en groene naalddaar. Meer dan dertig procent van de maïstelers in West-Vlaanderen laat de maïspcelen spuiten door de loonspuiters; in de omgeving van Roeselare zelfs

meer dan de helft. De meeste landbouwers stemmen de spuitstrategie af op de aanwezige onkruidflora, maar vier van de tien landbouwers weten niet waartegen ze moeten optreden. Hoe groter en gespecialiseerder het bedrijf, hoe minder beroep wordt gedaan op een loonspuiters. De onkruidflora van maïs in vruchtwisseling is veel diverser dan bij het verbouwen van maïs in monocultuur. Geen enkel soort domineert daardoor. Dat maakt de onkruidbeheersing gemakkelijker.

Joop Rensen: 'Onder ongunstige omstandigheden haal je de goede grasmanagers eruit'

In grasland speelt het probleem van onkruidherkenning een minder grote rol. 'Die hoef je niet in het kiemplantstadium te behandelen. Daardoor zijn ze gemakkelijker te onderscheiden', stelt Joop Rensen, adviseur melkveehouderij van DLV. Het herkennen van probleemkruiden als vogelmuur, paardebloem, ridderzuring en herderstasje levert nauwelijks problemen op. 'Alleen kweek verwarren veehouders nog wel eens met timothee.'

Om de onkruiddruk in grasland in de hand te houden is het graslandmanagement belangrijk, zeker bij droogte. 'Als je gaat weiden terwijl de grasgroei stilstaat, nemen de on-

kruidkansen toe. Een perceel dat verdroogt kun je vergelijken met een perceel dat bevroren is. Daar moet je van af blijven, zelfs als dat betekent dat de koeien naar binnen moeten. Onder ongunstige omstandigheden haal je de goede grasmanagers eruit', stelt Rensen.

Onkruidbestrijding in gras-kloverpercelen stuit op problemen, vertelt onderzoeker Alex De Vlieghe van het Departement Fytotechnie en Ecofysiologie in Merelbeke. 'De middelen die de onkruiden doden, zorgen vaak ook voor het afsterven van de klover. Er zijn weinig middelen op de markt die de klover beschermen en het onkruid aanpakken.'

drie verschillende grasonkruiden mee, zodat veehouders kunnen raden wat het is. Lang niet iedereen komt met het goede antwoord.'

Op de knieën

Dat het herkennen van planten gemakkelijk is willen de onkruidspecialisten niet beweren. 'Wij vergissen ons ook wel eens', erkent Van der Weide. 'Om te weten met welk middel je moet spuiten, moet je de onkruiden als kiemplantjes kunnen herkennen. Dat is het lastige, dan lijken ze nog veel op elkaar. Als er op een vierkante meter honderd kiemplantjes van hanenpoot bij elkaar staan en vijf van een ander daarop lijkend grasje mis je dat laatste snel. Die vijf houd je wel over en het jaar daarna kun je een flink probleem hebben.'

Veehouders die willen kijken wat voor onkruiden er in hun percelen voorkomen zullen op de knieën moeten; van een afstand zijn de kleine kiemplantjes niet te herkennen.

De beharing, oortjes en tongetjes van verschillende grasonkruiden vragen een blik van dichtbij; zelfs met het blote oog lukt het niet altijd om de plantjes te onderscheiden. 'Ik heb standaard een loep in mijn auto liggen', vertelt Rensen, terwijl Verstappen daarnaast stevast ook gewapend is met een boek met een omschrijving van veel voorkomende onkruiden.

Robert Bulcke: 'Pas bij hoge spuitrekening ontdekt veehouder nieuw onkruid'

Herkennen onkruid hapert

Ook al laten de meeste veehouders het spuiten over aan de loonwerker, toch zou een beetje kennis van onkruiden niet gek zijn, vindt Rensen. 'Dan kunnen ze de loonwerker beter voorbereiden of gericht een specialist inschakelen. Het gaat tenslotte om hun eigen percelen maïs. Het is goed om daar zelf de supervisie over te houden. Nu gebeurt het nog vaak dat veehouders tegen de loonwerker zeggen: "Regel jij het maar." Verder bemoeien ze zich nergens mee.'

Robert Bulcke, directeur van het Centrum voor Onkruidonderzoek in Gent, herkent het gebrek aan kennis bij veehouders. 'Alleen als de rekening voor het spuiten ineens heel hoog uitvalt, ontdekt de veehouder dat er blijkbaar een nieuw onkruid op zijn percelen is gevonden.' Om de ernst van de onkruidproblematiek goed in te kunnen schatten zouden veehouders daarom volgens Haesaert de belangrijkste onkruiden in maïs moeten kunnen herkennen. 'Dan kunnen ze een betere gesprekspartner zijn voor de loonwerker. Dat resulteert in een betere beheersing van de onkruidflora en minder input van herbiciden. Zowel voor de kostprijs van de teelt als voor het milieu is dat positief.'

Over de onkruidkennis van loonwerkers verschillen de meningen. 'De Vlaamse loonwerkers hebben over het algemeen veel kennis', vindt Robert Bulcke. 'Als er iets misgaat signaleren ze het snel.'

En hoe zit het met de Nederlandse loonwerkers? 'Ze zouden in ieder geval een ruime doende voor onkruidkennis moeten hebben', vindt onderzoekster Van der Weide. 'Sommigen volgen de onkruidontwikkeling precies. Die bellen als ze een nieuwe soort hebben ontdekt. Een enkeling laat zelfs in de loods plantjes kiemen om vervolgens te proberen met welk middel ze bestreden kunnen worden.' Toch ervaren Rensen en Verstappen dat loonwerkers het niet altijd bij het rechte eind hebben. Verstappen heeft wel een idee hoe loonwerkers bewuster kunnen omgaan met het volgen van de onkruiddruk. 'Het is het beste om zaaien, spuiten en hakselen door één en dezelfde chauffeur uit te laten voeren. Die ziet dan ook direct de problemen als er bijvoorbeeld niet goed gespoten is.'

Najaarscontrole onkruid

Een goede samenwerking tussen loonwerker en veehouder is in ieder geval belangrijk; daarover zijn de deskundigen het snel eens. 'Tegen de tijd van het spuiten zijn loonwerkers vaak zo druk dat een beetje hulp van veehouders geen kwaad kan. In een heel korte tijd moeten ze van alles bespuiten', geeft Van der Weide aan. Veehouders kunnen meer

kennis opbouwen door na de oogst in het najaar een rondje te maken over de percelen. 'Zeker op het moment dat je bent overgestapt op een andere behandeling is dat verstandig. Dan kun je goed zien welke onkruiden zijn overgebleven die het jaar daarna extra aandacht verdienen. Welke onkruiden zijn bijvoorbeeld ontsnapt aan de bespuiting en zijn er soorten die je nog nooit hebt gezien? Die informatie kunnen veehouders dan doorgeven aan hun loonwerker.'

De beste plek voor de controle op onkruid is volgens Van der Weide de kopakker, als die tenminste niet een extra bespuiting heeft gehad. 'Niet alleen waar de machines binnenkomen, maar over de volle breedte van de kopakker zouden veehouders op onkruid moeten controleren. Op de kopakkers keren de machines en daarbij vallen vaak onkruidzaden op de grond die de machines verslept hebben vanuit het midden van het perceel.'

Via de machines van de loonwerker kunnen onkruidzaden van het ene naar het andere bedrijf verslept worden. In tegenstelling tot akkerbouwers zijn veehouders daar nauwelijks alert op. 'Eigenlijk zou je de loonwerker moeten vragen om de machine eerst met perslucht schoon te maken, zodat hij met een schone machine op je erf komt', geeft Rensen een suggestie.

Geen klagen voor veehouders

Dat veehouders letten op de kosten van de loonwerker vindt Van der Weide verstandig, maar ze kunnen ook te kritisch zijn. 'Als veehouders vanwege goedkopere tarieven steeds van loonwerker wisselen, krijgt zo'n loonwerker niet de kans om de ontwikkelingen op een perceel te volgen. Dat is juist belangrijk. Op de meeste percelen tref je elk jaar opnieuw dezelfde problemen. Daar kun je dus al bijna van tevoren rekening mee houden.'

Bulcke noemt nog een ander probleem dat dreigt als veehouders te scherp zijn op de kosten. 'Soms beletten ze loonwerkers om het beste middel op langere termijn te gebruiken, omdat een ander middel goedkoper is. Visueel kan het resultaat dan nog wel aanvaardbaar zijn, maar na verloop van tijd kan het effect hebben op de opbrengst.'

In vergelijking met akkerbouwers hebben veehouders geen klagen, denkt Van der Weide. 'Vergeleken met andere gewassen is onkruidbestrijding in maïs relatief gemakkelijk. Veehouders kunnen kiezen: of zelf vakmanschap ontwikkelen of kiezen voor een loonwerker met vakmanschap.'

Inge van Drie

Geel, wit en rood

Probleemonkruiden in grasland beter te herkennen

Geelgekleurde paardebloem, witte muurbloempjes en de soms rode tint van ridderzuring. Het herkennen van deze graslandonkruiden tussen het frisse groen van de Nederlandse en Vlaamse graslanden vormt voor de meeste veehouders geen probleem. Een overzicht.

Vogelmuur: geprofitteerd van zachte winter

Door de zachte winter komt vogelmuur momenteel niet in pollen, maar 'mooi verspreid'

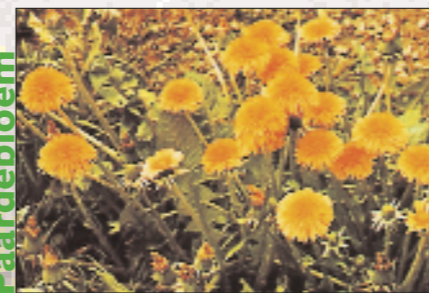
Vogelmuur

over het hele perceel voor. Veehouders die de eerste snede volledig maaien hebben meer problemen met muur dan veehouders die hun koeien al in april naar buiten laten gaan. Door het weiden verdrukt het gras de muur.

Vogelmuur groeit graag op voedselrijke grond. Het lijkt een iel plantje, maar het kan op stikstofrijke grond veel gewassen overwoekeren. Vogelmuur heeft kleine witte, stervormige bloemen, die alleen opengaan als de zon schijnt.

Paardebloem: geelgekleurde steppe

In het voorjaar kunnen graslanden veranderen in geelgekleurde steppen door de massale aan-

Paardebloem

wezigheid van paardebloem. De plant komt op alle grondsoorten voor, maar geeft de voorkeur aan bodems die rijk zijn voorzien van voedingsstoffen. Paardebloem leeft op een krachtige penwortel en heeft een onvertakte, geheel bladerloze, holle stengel, die bitter melksap bevat. 'Zeker als de hergroei na een zware snede te wensen overlaat, krijgt paardebloem kans om zich te ontwikkelen', stelt Alex De Vlieghe van het Departement Fytotecnie en Ecofysiologie.

Ridderzuring: tot zestig jaar kiemkrachtig

Zaad van ridderzuring blijft lang in de grond. Het kan makkelijk zestig jaar kiemkrachtig blij-

Ridderzuring

ven. In het eerste jaar ontwikkelt een ridderzuringplant een penwortel die tot 1,5 meter lang kan worden. De plant kan hoog worden, tot anderhalve meter. Met de pleksgewijze bestrijding van ridderzuring gaat nog wel eens iets mis, vindt Verstappen. 'Vaak gebruiken de veehouders een te hoge concentratie van het bestrijdingsmiddel en houden ze bovendien een te hoge dosering aan. De vloeistof hoeft niet van de plant af te lopen. In eerste instantie lijkt het heel effectief. Binnen twee dagen is al het blad afgebrand. Maar in die korte tijd kan het middel niet naar de wortels getransporteerd worden, zodat zich snel weer nieuwe planten vormen.'

Herderstasje: vruchten als platte driehoekjes

Herderstasje is een eenjarig onkruid dat bloeit van maart tot december. Het plantje

Herderstasje

met de kleine, witte bloempjes dankt zijn naam aan de vorm van de vrucht, die op een herderstas lijkt. De vrucht is plat-driehoekig van vorm. Herderstasje stelt weinig eisen aan zijn leefomgeving; het komt op alle grondsoorten voor. Het plantje wordt ongeveer zestig centimeter hoog.

Kweek: pastoor onder de grassen

Kweek wordt nogal eens verward met timothee, maar volgens Gerard Verstappen,

Kweek

senior-adviseur bedrijfsmanagement bij DLV Rundvee Advies, is dat niet nodig. 'Kweek is de pastoor onder de grassen. Het heeft namelijk stengelomvattende oortjes, precies zo'n wit boordje van een pastoor.' Het meestal grijs-groene blad van kweek is zwak geribd, kaal en soms licht behaard. Komt kweek niet veel voor, dan kan het door intensieve beweiding enigszins worden teruggedrongen.

Kweek vormt ondergrondse uitlopers en is goed tegen droogte bestand.

special

gewasbescherming